

מרגליות מפרשת השבוע

צו - פרה תשפ"ד - זאת תורת העלה הוא העלה

להארות והערות zeevizen@gmail.com

- איזה חסרון כים יש לבני אהרן מהקרבנות, הלא יש להם חלק בכולם, ואפילו בעולה הם מקבלים את העורות?
- מה יישוב הסתירה אם צריך להביא עולה בפועל, או שדי לעסוק בתורת עולה?
- פירוש הפסוק - וְאֶחָשְׁבָה לְדַעַת זֹאת עֲמַל הוּא בְעֵינַי, עַד אָבּוּא אֶל מִקְדָּשִׁי א-ל אָבִינָה לְאַחֲרִיתָם.
- מה הפירוש - אין צו אלא לשון זרוז מיד ולדורות?
- מתי נפשו של אדם מתאווה לשמוע דבר הלכה, ומתי מתאווה לשמוע דבר אגדה?
- מי היה עשיר יותר במדבר, ישראלים או כהנים, ומדוע?
- מדוע זכו ישראל לקבל את ביזת מצרים וביזת הים?
- מדוע הוצרך משה לזרוז דוקא את הכהנים שיעסקו בתורת הקרבנות, ולא הוצרך לזרוז את ישראל?

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר וג (ו, ב).
צו את אהרן. אין צו אלא לשון זרוז מיד ולדורות. אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כים (רש"י).

שהמקדשי א-ל יגיעו לְאַחֲרִיתָם ויחרבו, אז זאת תורת העלה, אבל בזמן שהמקדשי א-ל קיימים אז הוא העלה ודו"ק.

[א"ה, בפירוש חתם סופר על תהלים [שחיבר רבי יצחק צבי בערנפלד] יש פירוש שונה במקצת, שלפי הדברים הנ"ל סדר הכתוב היה צריך להיות להיפך, שמקודם יאמר הוא העלה והוא בזמן שבית המקדש קיים, ואחר כך יאמר הוא העלה שהוא בזמן שאין בית המקדש קיים. וביאר, שמה שאמרו בזמן שבית המקדש קיים היינו בית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו. וזו כוונת הכתוב, וְאֶחָשְׁבָה לְדַעַת זֹאת - היינו הקושיה שפעם אחת כתוב זאת תורת העלה ופעם אחת כתוב הוא העלה, והייתי מתרץ כתירוץ הנ"ל, אבל עמל הוא בעיני, שהיה לו לומר מקודם הוא העלה, ואחר כך זאת תורת העלה.

על זה אמר עד אבוא אל מקדשי א-ל אבינה לְאַחֲרִיתָם, רצה לומר אם יבנה בית המקדש במהרה בימינו, אז אבינה לְאַחֲרִיתָם, רצה לומר מדוע כתוב הוא העלה לאחריית.

והנה הקב"ה אמר למשה שיצוה ויזרוז את אהרן ואת בניו, שיקיימו שני הדברים. א. עולה בפועל, ב. שיעסקו בתורת עולה ויהיו בקיאים בתורת כהנים בענייני קדשים וטהרות השייכים להם, והם ההלכות החמורות שבכל התורה.

וזהו שאמר אין צו אלא לשון זרוז, שיזרוז אותם על שני דברים, א. מיד, פירוש בעבודת הקרבנות הנוהגין מיד. ב. ולדורות, בלימוד ועסק בתורת הקרבנות הנוהג לדורות ואף בזמן שאין בית המקדש קיים.

אמנם היה קשה לרבי שמעון, הלא באמת בעסק ולימוד תורת הקרבנות כל ישראל חייבים, וחיוב זה מוטל על כל ישראל לעסוק בתורת כל הקרבנות כדי שיהיה נחשב להם כאילו הקריבו כל

וכבר הקשו כולם מה חסרון כים יש לבני אהרן בזה, הלא אדרבה יש להם ריוח ושכר בכל הקרבנות, וגם בעולה כמו שכתוב לקמן (ז), ח) עור העלה אשר הקריב וגו'.

ונראה לעניות דעתי על פי מה שכתב בעל הטורים, זה לשונו, משה לאמר צו את. סופי תיבות למפרע תורה, צוה אותם שיעסקו בתורה. והנה כתוב זאת תורת העלה הוא העלה, ואמרו חז"ל (מנחות קי). כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה, וזה מוכח מן זאת תורת העלה. אך מלשון הוא העלה על מוקדה על המזבח, מוכח שצריך להקריב עולה ממש. אך כבר אמרו ז"ל לא קשיא כאן בזמן שבית המקדש קיים, כאן בזמן שאין בית המקדש קיים צריך להשלים הקרבנות בלימוד ובעסק בתורת עולה.

[א"ה, הרבה מביאים את התירוץ הנ"ל בשם הגמ', וכנראה כוונתם לדברי הגמ' (תענית כז): אמר אברהם, רבונו של עולם! שמא ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה וכו'. אמר ליה, קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת וגו'. אמר לפניו, רבונו של עולם, תינח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? אמר לו, כבר תקנתי להם סדר קרבנות, בזמן שקוראין בהן לפני מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני, ואני מוחל להם על כל עונותיהם].

ושמעתי בשם הגאון חתם סופר זצ"ל, שאמר לפרש בזה הפסוק (תהלים עג, טז-יז) וְאֶחָשְׁבָה לְדַעַת זֹאת עֲמַל הוּא בְעֵינַי, עַד אָבּוּא אֶל מִקְדָּשִׁי א-ל אָבִינָה לְאַחֲרִיתָם. פירוש וְאֶחָשְׁבָה לְדַעַת זֹאת - מה שכתב זאת תורת העלה שמוכח שדי בתורת עולה, אבל עמל הוא בעיני, הוקשה לי אם כן מדוע כתוב אחר כך הוא העלה שמוכח שצריך להקריב עולה ממש, ולא די בלימוד ועסק תורת עולה, ועל זה אמר עד אבוא אל מקדשי א-ל אבינה לְאַחֲרִיתָם, בזמן

הקרבת כולם, אם כן מדוע צוה השי"ת לזרז ולצוות דווקא את אהרן ובניו בזה.

ועל זה אמר **ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס**. שהנה מבואר במסכת סופרים (פרק טז) ומובא **בתורה תמימה** למגלת שיר השירים (ב, ה) בפסוק סמכוני באשישות וגו' עיין שם, אמר רבי יצחק לשעבר שהיתה הפרוטה מצויה היתה נפשו של אדם מתאוה לשמוע דבר הלכה, ועכשיו שאין הפרוטה מצויה נפשו של אדם מתאוה לשמוע דבר אגדה, עד כאן לשונו.

ומעתה כאשר נתבונן במעמד ומצב של ישראל ובמעמד ומצב של הכהנים אז בזמן שהיו במדבר בדברים הנוגעים אל הממון, נראה כי ישראל היו בזמן ההוא במעמד טוב בעושר ובגדולה, כי הלא אז יצאו ממצרים ברכוש גדול והיתה להם ביזת מצרים וביזת הים, מה שאין כן הכהנים לא היה להם כלום, כי ביזת מצרים היתה בשכר העבודה שעבדו במצרים ושבת לוי לא נשתעבדו, אם כן לא היה להם חלק, ובביזה לא שלחו את ידם. וכן כתב **המשנה למלך ז"ל** בספרו **פרשת דרכים** (דרך מצרים דרוש ה) וכנודע, וגם ביזת הים שבה נתקיים **וְאַחֲרָיִךְ יִצְאֹוּ בְרִכְשׁ גְּדוֹל** (בראשית טו, יד), כמו שאמרו חז"ל (שיר השירים רבה א, יא) גדולה ביזת הים יותר מביזת מצרים, לא הגיע לכהנים, שכל שישנו בכלל **וְעֶבְדוֹם וְעֶנּוּ**

אתם ישנו בכלל וְאַחֲרָיִךְ יִצְאֹוּ בְרִכְשׁ גְּדוֹל, וכל שאינו בכלל ועבדומו וכו' אינו בכלל וְאַחֲרָיִךְ יִצְאֹוּ בְרִכְשׁ גְּדוֹל. ומאחר שהכהנים לא נשתעבדו במצרים ולא היו בכלל **וְעֶבְדוֹם וְעֶנּוּ** אתם, אם כן לא היו גם כן בכלל וְאַחֲרָיִךְ יִצְאֹוּ בְרִכְשׁ גְּדוֹל, אם כן היה להכהנים חסרון כיס גדול, והיו במעמד חומרי שפל וגרוע מאוד, כי תרומות ומעשרות לא נהגו במדבר, ושאר מתנות כהונה גם כן אין נוהגין בחוצה לארץ.

ואם כן מובן מאוד, שישראל שהיו עשירים והיתה הפרוטה מצויה אצלם, להם אין צריך לזרז כל כך שיתעסקו בדבר הלכה, כי כשהפרוטה מצויה בלאו הכי נפשו של אדם מתאוה לדבר הלכה, אבל הכהנים שהיו אז עניים וכלתה אצלם הפרוטה מן הכיס, שפיר היה הקב"ה מתיירא שלא יתאוו לדבר הלכה רק לדבר אגדה.

לכך אמר למשה שיצוה ויזרז את אהרן ובניו שיעסקו בתורה דהיינו בתורת הקרבנות שהם הלכות חמורות וגדולות, וחלילה להם להתרשל בלימוד ההלכה בעבור ענים ומרודם, וזהו שאמר רבי שמעון **ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס**.

(ילקוט הגרשוני על אגרות הש"ס)

ח"א פתיחה לדרוש שבת הגדול עמ' ב)

[רבי גרשון שטערן. תרכ"א-תרצ"ו]

* * *

• **מה היה עושה עני בזמן שבית המקדש היה קיים ולא היה ביכולתו להביא קרבן עולה?**

• **פירוש הפסוק שאמר דוד המלך בתהלים - לולי תורתך שעשעתי אז אבדתי בעיני.**

אז אבדתי בעיני. שאין לי מה להביא, ולומר פרשת העולה גם כן איני יכול, **אז אבדתי בעיני**.

ועתה מובן היטב, **צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העולה - לאמר דוקא**, לאמר פרשת העולה, **זאת תורת העולה הוא העולה**. אם אומר פרשת העולה, כאילו הקריב העולה. **אין צו אלא לשון זירוז**, שאני מזרז לך שתאמר פרשת העולה, ולא הוצרכת להביא העולה **מיד ולדורות**, מיד בזמן שבית המקדש קיים, **ולדורות** בזמן שאין בית המקדש קיים, תמיד אני מזרז שתאמר פרשת העולה.

אך קשה, **בלדורות** ניחא, שאז לא יהיה בית המקדש קיים ולא יוכל להביא העולה, על פי ההכרח מוכרח הוא לומר פרשת העולה, מה שאין כן **מיד** בזמן שבית המקדש קיים היה לו להביא העולה, ומה מועיל לו בהאמירה של פרשת העולה, וכי די באמירה בעת שיוכל להביא העולה?

ובא כמתרץ, אמר רבי שמעון **ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס**, שהוא דל דלים ואין לו מה להביא, מוכרח הוא לומר פרשת העולה, וזהו שאמר **מיד ולדורות**.

(עיר דוד, בית התלמוד חדר עה סי' תכב-תכג דף עה ע"א)

[רבי דוד לירא. שצ"ב-תנ"ז]

* * *

פרשת פרה

• **מדוע נאמר זאת חקת התורה, ולא זאת חקת המטה?**

• **דבר אל בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה. מדוע לא נאמר - ויתנו?**

• **מדוע נאמר ויקחו אליהם פרה אדמה?**

• **זאת תורת העולה הוא העולה. מדוע לא נכתב היא ביו"ד?**

• **מדוע לא נאמר בכל המצוות שכל העוסק בהם כאילו עשאן ממש, אלא דוקא בקרבנות?**

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליה פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על (פרשת פרה).

[מעצמכם ממש] קרפן לה', אז מן הפהמה מן הפקר ומן הצאן תקריבו את קרפנכם.

ואם כן אותה מחשבה במסירות נפש יכול לקבל על עצמו גם בעת שלומד תורת העולה והחטאת, לכן נחשב זה לקרבן, מה שאין כן בשאר מצות ליכא למימר הכי, על כן העוסק אינו עולה במקום המעשה.

ואם כן זה יתכן בכל הקרבנות, אבל בפרה אדומה שיש אומרים שקריאתה הוא מדאורייתא, וכתבו גם כן בספרים הקדושים שקריאתה במקום המעשה, אינו מובן טעמו למה, הלא אינו אלא לטהר אדם מטומאתו, ואין בזה מסירות נפש בהקרבתו. ולכן אמר הכתוב זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר, ירצה זאת באמת חק התורה אשר צוה ה' לאמרו, רצה לומר שדי באמירה.

(ייטב פנים ח"ב פי פרשות לפרשת פרה אות יב)
[רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים, אב"ד סיגעט. תקס"ח-תרמ"ג]

* * *

- פירוש הפסוק - אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם.
- מתי יחשב לאדם כאילו עשה מצוה אפילו שלא עשאה בפועל?

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם (ויקרא כו, ג).

לידכם לעשותם, מעלה אני עליכם כאלו עשיתם אותם גם כן. והוא אומר ועשיתם אתם לומר לא שכר מחשבה לבד אני נותן. והגם שכתבנו בסמוך ותלמוד תורה כנגד כולם, יש מצות שמבטלין תלמוד תורה בשבילן כגון מעשה הקרבנות וכדומה, ולבחינה זו צריך שילמוד מצותה ויקו לעשותם.

(אור החיים שם בפירושו הי"ד)
[רבי חיים בן עטר. תנ"ז-תק"ג]

* * *

- איזו מצוה לא תהיה לעתיד לבוא, ואיך בכל זאת נקיים אותה?

על ידי הלימוד, דכל העוסק בפרשה היא כאילו עשה. וחז"ל (תורת כהנים כב, לא) אמרו ושמרתם זה משנה, והרמב"ם סוף הלכות מעילה כתב שקרבנות הם חוק גדול מחוקי התורה, והרמב"ן כתב שפרשה זו דאם בחקותי לא נתקיים עד עתה ויקויים לעתיד לבא.

ועל זה דייק ואמר אם בחקותי היינו עבודה תלכו תקיימו בפועל, ואת מצותי היינו מצות שכליות גמילות חסדים תשמרו ועשיתם על ידי המשנה תקיימו ועשיתם, והיינו דקאמר רש"י שתהיו עמלים על מנת לשמור לעשות, שבזה עצמו יהיה כאילו עשיתם בפועל.

(תורת משה לחתם סופר שם)

* * *

- שמר ושמעת את כל הדברים האלה. איך זה שייך, הלא אין אדם שחייב בכל המצוות כולן?

שמר ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוה למען ייטב לך ולבניך אחריו עד עולם פי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלקיך (דברים יב, כח).

ידוע הדקדוק, שהיה לו לומר זאת חקת הפרה כמו שאמר (שמות יב, מג) זאת חקת הפסח, ולא אמר חקת התורה.

ויש לפרש על פי מה שנאמר בפרשה דיומא (ו, ב) צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העולה וגו', כתוב הוא בוא"ו וקוראים היא ביו"ד, וכן תרגומו. ופירשתי בספרי ייטב לב פרשת ויקרא ופרשת צו, כי המפרשים פירשו זאת תורת העולה, זאת שעוסק בתורת עולה הוא העולה ממש כאלו הקריבו בפועל, פל תלילה [כינוי לגלות] עד תפקור היינו הגאולה.

ויש להקשות למה לא מצינו זה בשאר מצוות, לומר כל העוסק בתורת אתרוג או שאר מצוה כאילו עשאה ממש.

והטעם בזה, כי עיקר הקרבן הוא המעורר הלב, שהאדם מקבל על עצמו מסירות נפש לה' בעת הקרבת הקרבן, לעשות לו לעצמו ככל הנעשה בהקרבתו אם היה זה לרצון לפני השי"ת, אז מקבל ה' הטוב תמורתו קרבן. וזה שאמר הכתוב (א, ב) אדם פי יקריב מקם

עוד יתבאר על דרך אומרו (הושע יד, ג) וּנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ, והנה לפי שאמר **שָׁמֹר וְשָׁמְעָה אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה** ודבר זה הוא מן גדר הנמנע שיכול האדם לקיים כל הדברים, לזה אמר **שָׁמֹר** פירוש כנגד מצות לא תעשה שהם ביד האדם לשמור עצמו מכל

מצות לא תעשה, וכנגד מצות עשה אמר **וְשָׁמְעָה** פירוש יקיים המצות בלימוד שמיעתה בפה, ובזה נחשב עליך כאילו באה לידך וקיימת אותה, ומעתה יכול לשמור ולעשות את כל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. (אור החיים שם)

* * *

וַיְצַו אֶתְּכֶם לֵאמֹר כֹּה תֵאמְרוּן לְאֹדְנֵי לְעֵשׂוּ כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לְבָן גִּרְתִּי וְאַחַר עַד עָתָה (בראשית לב, ה) גִּרְתִּי. כְּלוֹמַר עִם לְבָן הַרְשַׁע גִּרְתִּי וְתִרְי"ג מִצְוֹת שִׁמְרָתִי (רש"י).

ויש מקשים, היאך אפשר לקיים כל תרי"ג מצוות, והלא יש ביניהם מצות הנוהגות לכלל ישראל כגון הקמת מלך ובנין ביהמ"ק. ויש לומר דאמרינן במנחות כל העוסק בתורת קרבנות כאלו הקריב אותם, הכא נמי קאמר שעסקתי בתורה של כל המצות והוא כאלו קיימתים. (דברי דוד [לבעל הט"ז] שם)

* * *

אמר לו הקב"ה זאת התורה לעולה וגו', כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה וכו', עד כאן כלל כוונת חז"ל כפי מה שאני זכור.

והשתא מכאן אתה דן לכל מצוות שאין בידו של אדם לקיימם, כגון כיבוד אב ואם ליעקב שהיה בבית לבן, ויבום וכיוצא דכיון דעוסק בתלכתייתו, הוי כאילו קיים.

(חידושי מהר"א אמיגו שם עמ' ל)

[רבי אברהם הלוי אמיגו, מרבני טורקיה וארץ ישראל. ש"ע-תמ"ג]

וקשה והלא רובן של תרי"ג מצוות הם שייכות לבית המקדש, ויש כמה מצוות התלויות בארץ, ומצות כיבוד אב ואם שלא קיים בהיותו בבית לבן, דהא משום הכי נענש שנעלם ממנו יוסף כדפירשו חז"ל, ומצות יבום, וכמה מצוות אחרות כד דייקת בהו שלא היה בידו לקיימם, והיכי קאמר תרי"ג מצוות שמרתי.

ויש לומר כל הנחה דלא היה בידו לקיימם הוה ליה כאילו קיימם, וכדפירשו חז"ל בדוכתא אחריתי שאמר לו משה להקב"ה תינח בזמן שבית המקדש קיים, אבל בזמן שאין בית המקדש קיים מאי,

* * *

עולה על כולם, וכל מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק נקרא רשע, אז מה הפירוש 'לא מצא'.

הרבה דברים נאמרו בזה. המבי"ט אומר דבר נפלא מאד, הגמ' אומרת שכל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, אבל זה לאו דוקא בתורת חטאת, אלא בכל המצוות ככה, אם עוסק בתורה באיזו מצוה כאילו קיים את המצוה.

יתר על כן אומר המבי"ט, אם לא למד בתורה איזו מצוה הרי זה כאילו עבר על עבירה זו. נניח אם לא למד את טומאת מקדש וקדשיו הרי זה כאילו טימא את המקדש וחייב כרת ח"ו, וכן בכל מצוה ומצוה יש את העונשים שלה. והנה הגמ' (מכות כג:) אומרת, דרש רבי שמלאי, תרי"ג מצוות נאמרו לו למשה, שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין ימות החמה [שבכל יום מזהירים עליו שלא לעבור - רש"י], ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם [שכל אבר ואבר אומר לו עשה מצוה - רש"י].

אם כן יוצא שכל המצוות הם שלימות בנפש האדם, וכשחסר לו איזו מצוה חסר לו בשלימות. ולדברים האמורים, השלימות הזאת היא על ידי הלימוד שבכל המצוות שבידו לקיימן, וכשלא למד איזה דבר הרי זה כאילו עבר עבירה זו, אם כן ח"ו אם לא למד מסכת כריתות כאילו עבר על ל"ו כריתות, וכן בשאר המצוות.

וזהו הביאור בגמ', פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה, לא שהתבטל מן התורה, שאם כן איך לא מצא עון לתלות בו, אלא שלא למד כל ההלכות, וחסרה לו מצוה אחת שלא למד אותה והרי זה כאילו עבר עליה ח"ו, וזה איום ונורא עד כדי כך החיוב ללמוד כל ההלכות. [והיינו שלא מצא שהעונש שקיבל מתאים לעבירה שעבר, ועל כרחק שנתבטל מללמוד הלכות עבירה זו, והרי זה כאילו עבר עליה ח"ו].

(דעת יואל מאמר א עמ' ו)

[רבי יואל קלופט, אב"ד בחיפה. תרס"ו-תשמ"ה]

הבאר שבע [שהחפץ חיים מכנה אותו הגאון הנורא] כתב בהקדמתו וזה לשונו, שכבר קדמונים אחזו שער, שהלימוד והעסק במצות הבלתי נוהגות בזמן הזה יותר הכרחי ויותר נבחר מהלימוד בהמצות הנוהגות. וזה כי אחר שלשלמותינו צריכים אנו לעיון ומעשה בכל חלקי תורתנו הקדושה, ובזה החלק הבלתי נוהג אי אפשר בו המעשה, והעיון והעסק בו יספיק לנו לעיון ומעשה יחד. על כן זה עולה על מצוות הנוהגות שעל כל פנים יש בהם מעשה שמתקיימות בו, מה שאין כן במצוות שאינם נוהגות, שאינם מתקיימות במעשה, ואם חסר חלק בתורה - חסר חלק בקיום הבריאה, ואין מתקיים העולם בחלק זה אלא בעיון ולימוד שיספיק לנו לעיון ומעשה.

והנה הגמ' במנחות (ק). אומרת, כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, בעולה כאילו הקריב עולה. ורבא אמר כל העוסק בתורת חטאת אין צריך לחטאת. ושואל החפץ חיים, מה מוסיף רבא על דברי ריש לקיש, שהוא אמר אינו צריך חטאת, והוא אמר כאילו הקריב חטאת. ומבאר החפץ חיים, כי הנה בעצם אור התורה יותר גדול מאור המצוות, אם כן לימוד בתורת חטאת זה עולה על הקרבת חטאת. אלא בזמן שבית המקדש קיים יש חובה להקריב חטאת, אזי אינו יוצא ידי חובתו עד שמקריב חטאת במעשה. אבל עכשיו שאין חובה להקריב חטאת והוא עוסק בתורת חטאת, אז התורת חטאת הוא עולה יותר, שהלימוד ואור התורה יותר גדול, ואם כן הלימוד במצוות שאינן נוהגות בזמן הזה עולה על המצוות הנוהגות בזמן הזה.

המבי"ט בספר **בית אלקים** (שער התשובה פ"ט) אומר, על הגמ' בברכות (ה). אם רואה אדם שיסורין באין עליו - יפשפש במעשיו וכו', פשפש ולא מצא - יתלה בבטול תורה. והשאלה ידועה, האם זה נקרא לא מצא, אם יש לו עון ביטול תורה, הלא עון ביטול תורה